

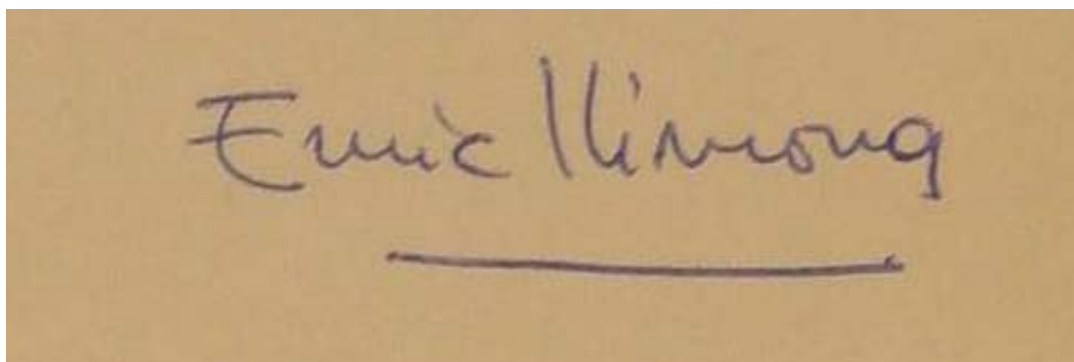

enric llimona raymat a andorra

Un dels més prolífers, més interessants i, alhora, més desconeguts arquitectes que han treballat al nostre país ha estat **Enric Llimona i Raymat** (1920-1999). Durant molt temps la seva caseta d'informació turística va esdevenir un símbol del país. Repartides per totes les parròquies donava la benvinguda al visitant. Ara ja en queden poques, a la Massana, i a Escaldes-Engordany, en aquest cas reconstruïda.

Enric Llimona formava part d'una extensa nissaga del món de la cultura que va començar l'avi **Josep** (1825-1889), empresari d'èxit i músic amic d'en **Manuel de Falla** i **Enric Granados**. Continuà amb el pare, el pintor **Joan** (1860-1926) i l'oncle, l'escultor **Josep**, artistes fonamentals del **Modernisme** català. També van destacar les seves germanes, la il·lustradora **Mercè** (1914-1997) i la pintora **Núria** (1917-2011), així com el cosí, el també pintor **Rafael** (1896-1957).

Enric Llimona va ser el primer Doctor Arquitecte que va treballar a Andorra. Una dècada després vindrà el segon, **Josep Puig Torné** (1929-2020). L'obra de **Llimona** s'estén des de mitjans dels anys seixanta fins a finals dels vuitanta del segle XX. Dues dècades en les quals s'estava bastint gran part de l'Andorra actual. En aquests anys, però, no va deixar cap mostra de la seva l'altre vessant creatiu: la pintura.

enric llimona raymat a andorra

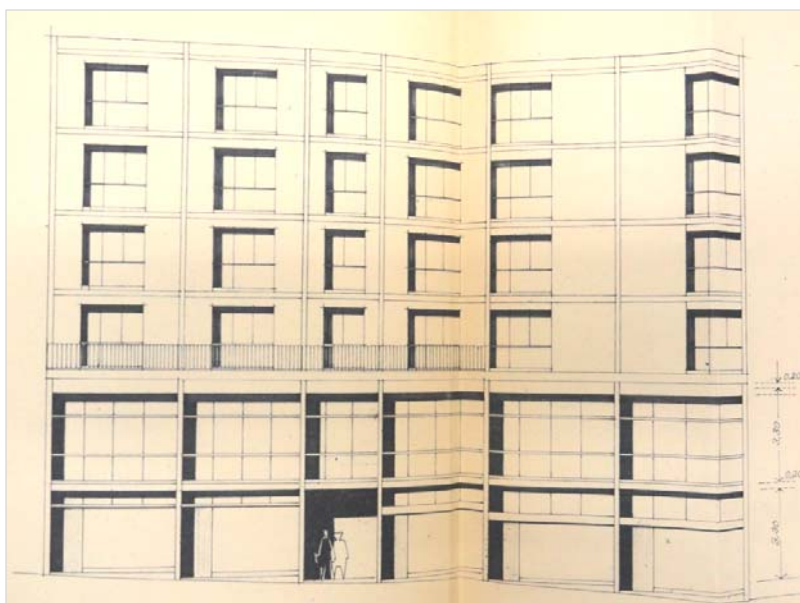

L'antiga caseta de turisme de La Massana així com la reconstruïda a Escaldes-Engordany.

1965. EDIFICI D'HABITATGES A L'AVINGUDA MERITXELL D'ANDORRA LA VELLA

Amb aquest primer edifici **Enric Llimona** introdueix una forma de bastir inèdita al país: l'estructura porticada de perfils metàl·lics. La quadricula portant que dibuixen les bigues i els pilars metàl·lics queda registrada en la façana. Formen part de la seva definició estètica.

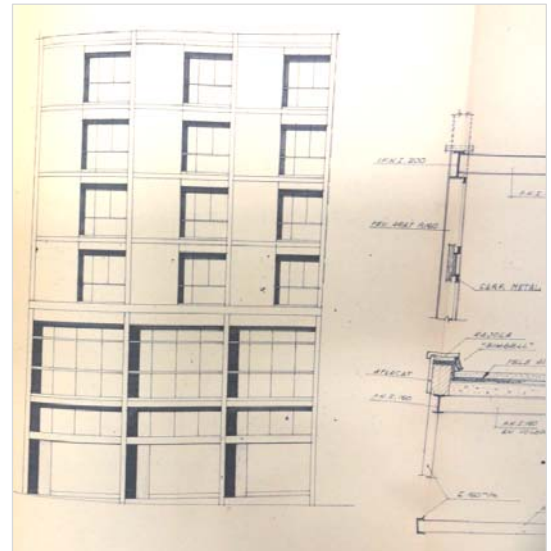
Llimona afegeix també una altra novetat: la coberta totalment plana com podem veure en els detalls que acompanyen els alçats.

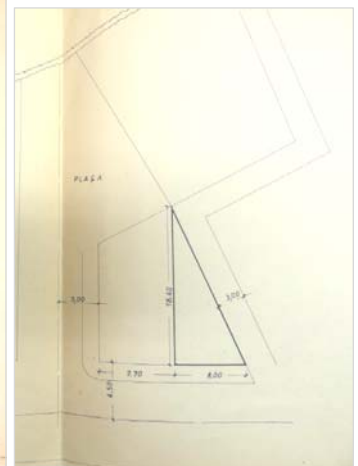
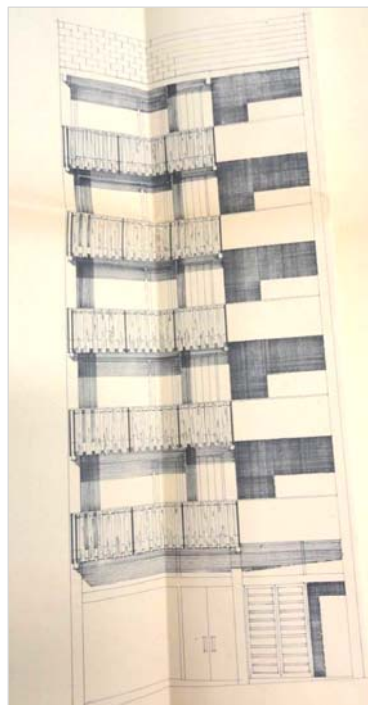
enric llimona raymat a andorra

El resultat va ser un edifici de construcció ràpida i lleugera que permetia disposar d'una planta baixa comercial i un primer pis de despatxos totalment oberts mentre que les plantes d'habitatges es tancaven per deixar només les obertures de les balconeres.

1965. EDIFICI D'HABITATGES AL CARRER LA UNIÓ D'ESCALDES-ENGORDANY

Un solar petit, de forma triangular, amb una sola façana de 8 m d'amplada. Així i tot, **Llimona** treu un habitatge per planta amb balcó inclòs, desaparegut en la reforma posterior. Quan un mira l'alçat res fa pensar que quasi no hi ha res més.

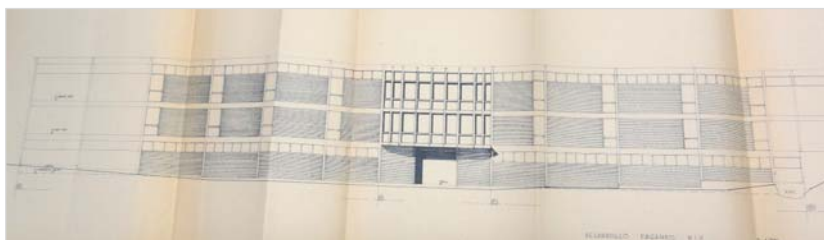
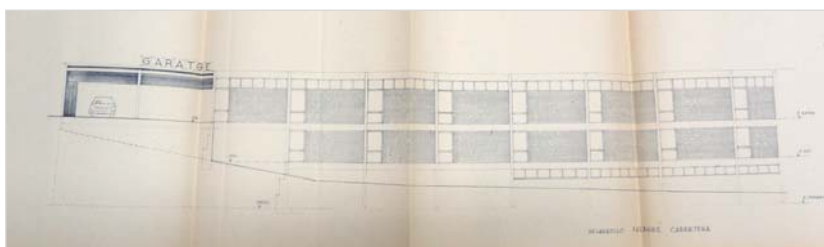
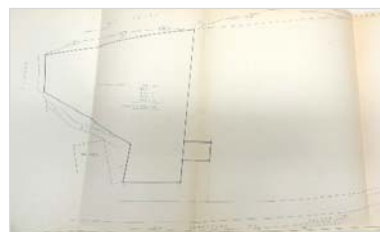
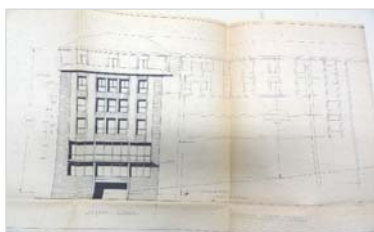
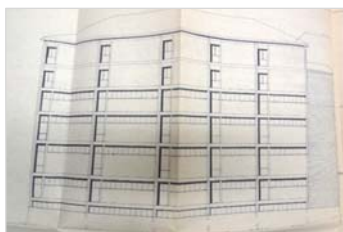

enric llimona raymat a andorra

1965-1969. GARATGE, IMPRENTA I RESIDENCIA AL PRAT DE LA MOLA ENCAMP

Llimona fa un primer projecte de garatge tot just de tres plantes en un solar irregular. Quatre anys després l'encàrrec demanava enquibir en un mateix edifici, a banda del garatge, un hotel i una impremta. **Llimona** ho resolrà diferenciant el volum residencial, que orienta cap a l'avinguda Copríncep Episcopal, de l'aparcament que queda darrere.

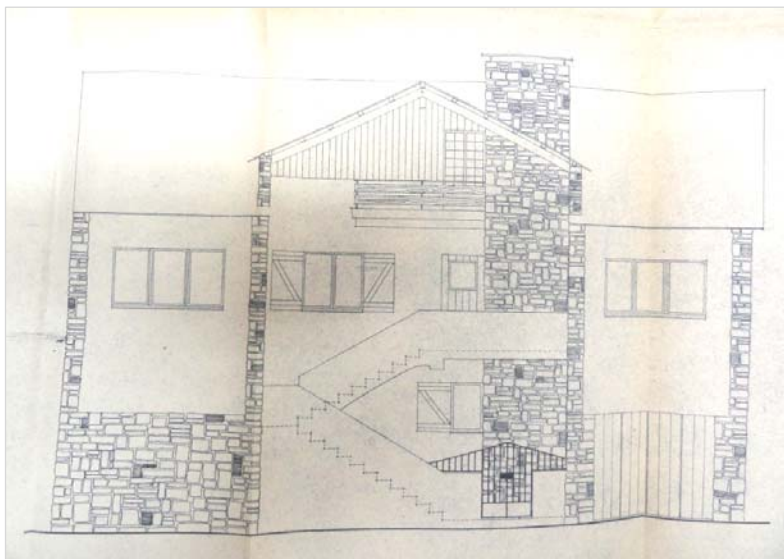

enric llimona raymat a andorra

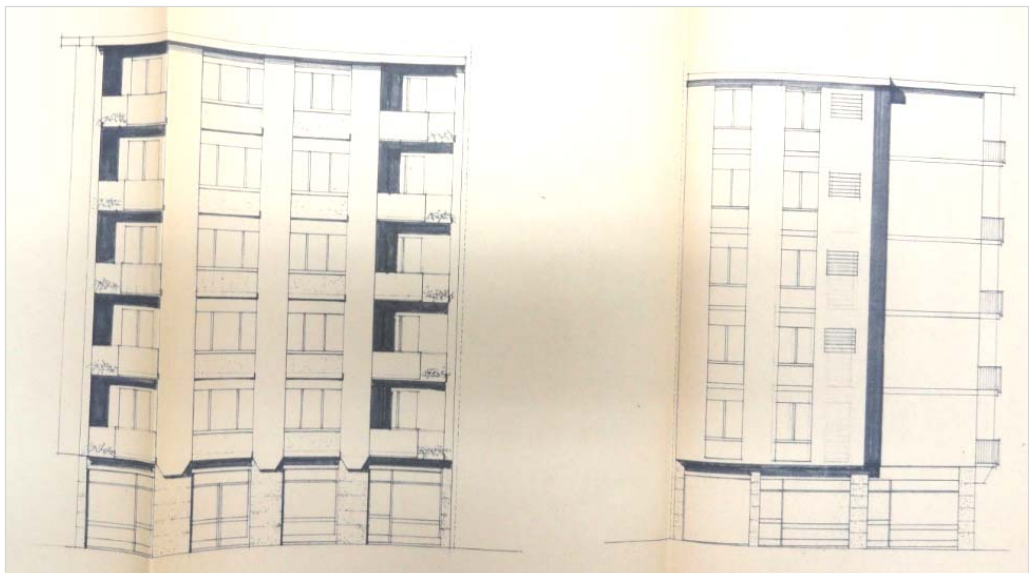
1965. XALET A ENGORDANY-ENGORDANY

Enric Llimona comença la seva sèrie d'habitatges unifamiliars andorrans amb edificis inspirats en els xalets de muntanya on la combinació de pedra, fusta i pissarra és predominant igual que la composició a partir d'un eix de simetria central.

1966. EDIFICI D'HABITATGES A ESCALDES-ENGORDANY.

Edifici d'habitatges cúbic, de coberta plana i endreçat a partir d'un eix central al que buida les cantonades per situar els balcons.

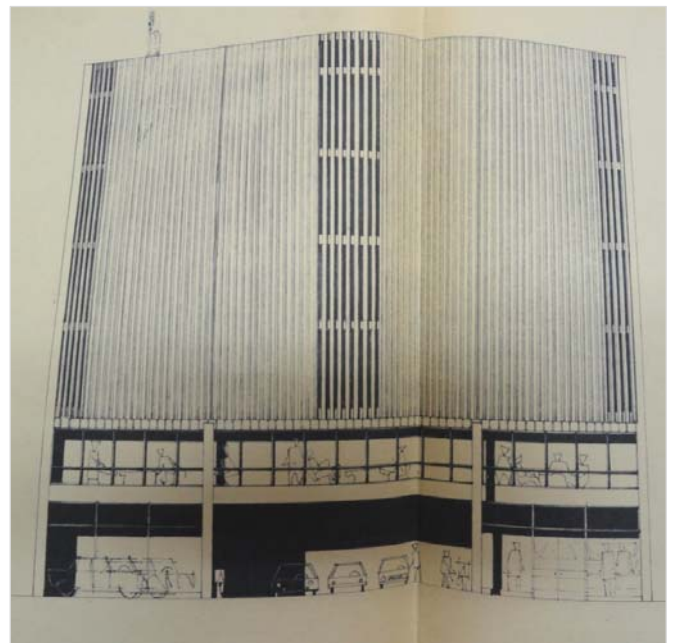
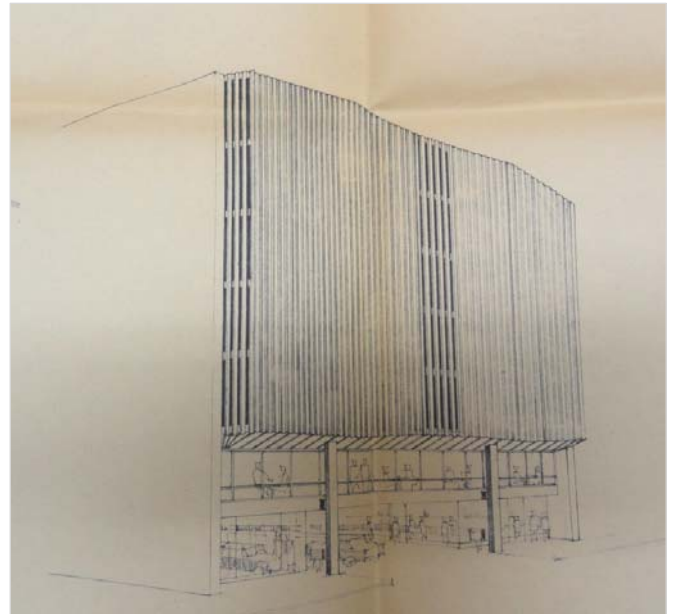

enric llimona raymat a andorra

1968. EDIFICI COMERCIAL A L'AVINGUDA CARLEMANY D'ESCALDES-ENGORDANY

El centre comercial era un nou tipus d'edifici que responia a les demandes de la flamant societat de consum. Es tractava doncs, d'un equipament sense massa referències compositives per la qual cosa hi havia la llibertat per proposar solucions innovadores que alhora fossin atractives pel turista. **Llimona** proposa aquí un sòcol de dues plantes totalment transparents i un cos superior totalment tancat. La planta baixa la reserva per a un concessionari de cotxes, producte estrella de l'època, i l'entresol a la restauració perquè la gent pogués badar sobre l'espai públic. La resta de plantes queden tancades perquè el consumidor no es distregui amb l'activitat del carrer. Per fer atractiu l'immens pany genera una pell trencada enllistonada verticalment amb obertures als dos extrems i al mig.

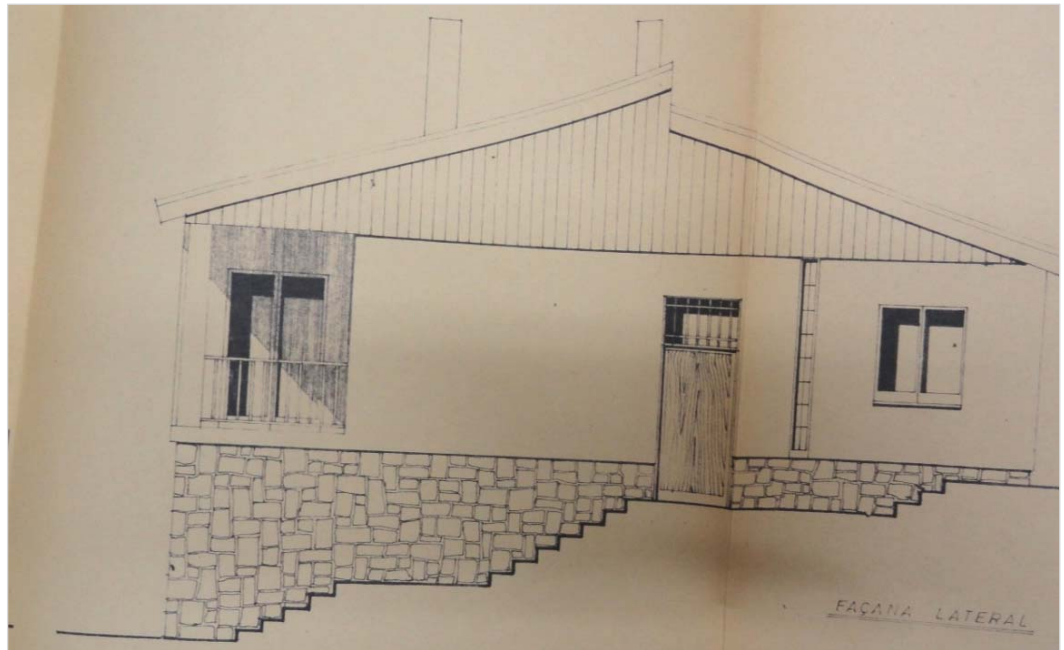

enric llimona raymat a andorra

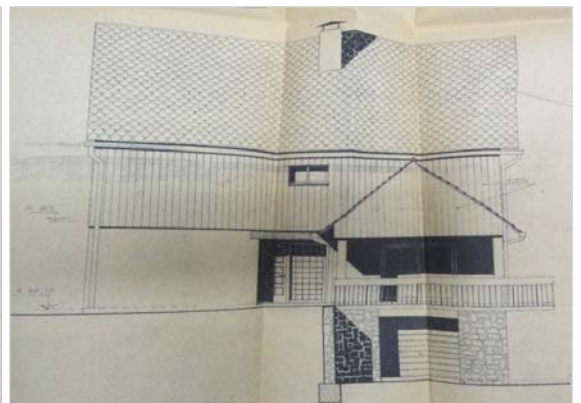
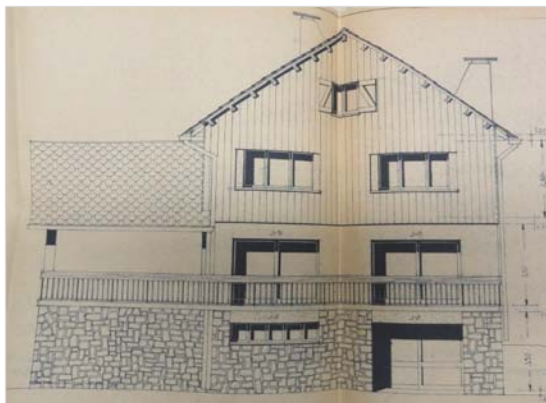
1968. XALET A ESCALDES-ENGORDANY

El segon xalet de **Llimona** continua tenint elements que recorden les construccions de muntanya, però en aquest cas s'introdueixen distorsions com la composició asimètrica i la teulada trencada.

1969. XALET A ESCALDES-ENGORDANY

Casa unifamiliar d'inspiració alpina on **Llimona** accentua els referents clàssics de simetria especular i composició estàtica.

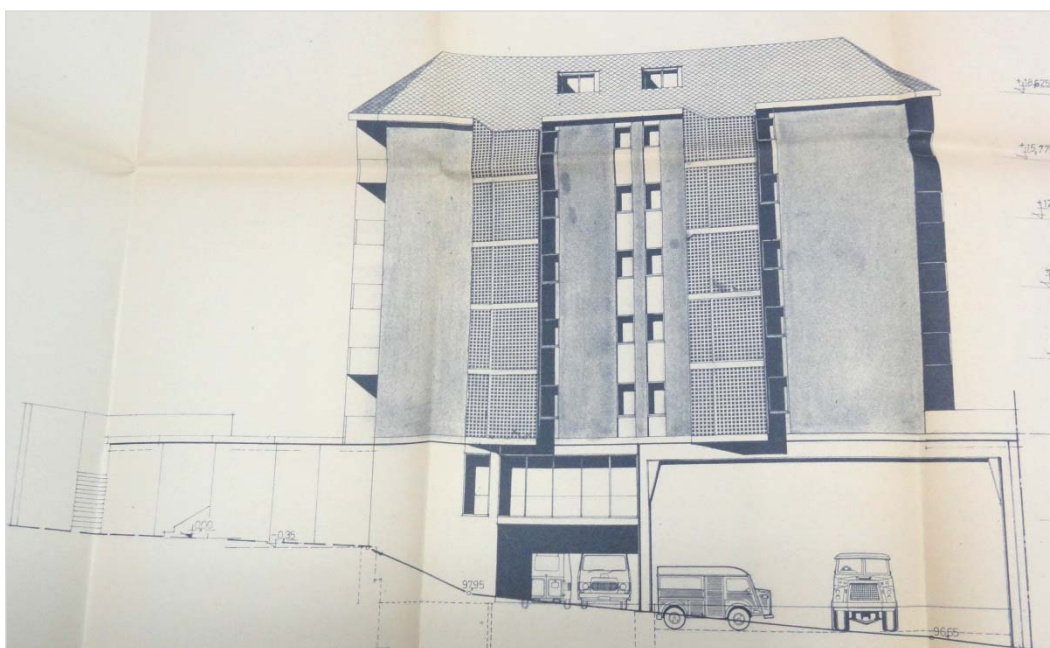

enric llimona raymat a andorra

1970. EDIFICI DE VIVENDES A ESCALDES-ENGORDANY

Edifici on es percep la importància que tindran els aparcaments en els projectes residencials. Per primera vegada s'introdueix al país els tancaments de maó de vidre. En aquest cas en zones de serveis.

1971. GARATGE A LA PLAÇA DEL MOLÍ DE SANT JULIÀ DE LÒRIA.

Després que **Enrique Delso Calavia** dissenyés una plaça a l'antic solar del Molí de Sant Julià de Lòria **Enric Llimona** va projectar un

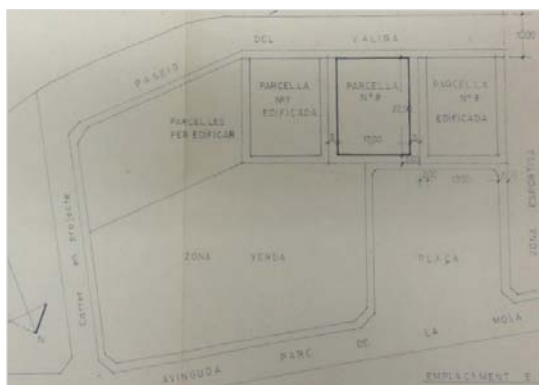
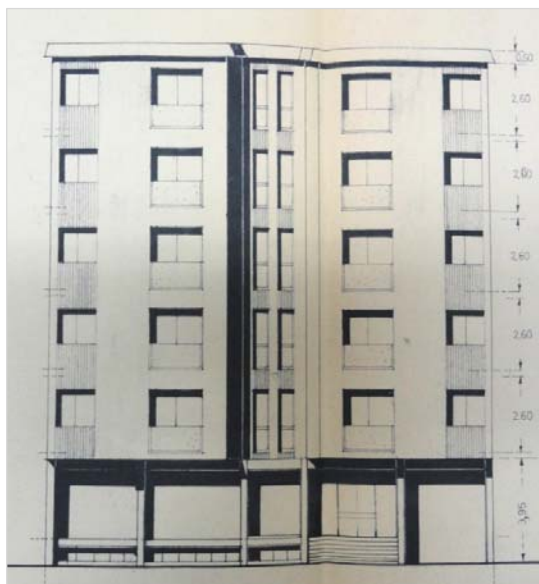
garatge al damunt, deixant part de la planta baixa lliure. **Llimona** torna a experimentar amb el revestiment de lames verticals amb ritmes diferenciats per assolir un joc d'ombres que faci atractiu l'important tancament.

enric llimona raymat a andorra

1971-1972. CONJUNT RESIDENCIAL AL PRAT DE LA MOLA D'ESCALDES-ENGORDANY

Conjunt de tres edificis d'habitatges al **Prat de la Mola** d'Escaldes-Engordany. Es tracta de tres blocs cúbics de planta rectangular i coberta plana.

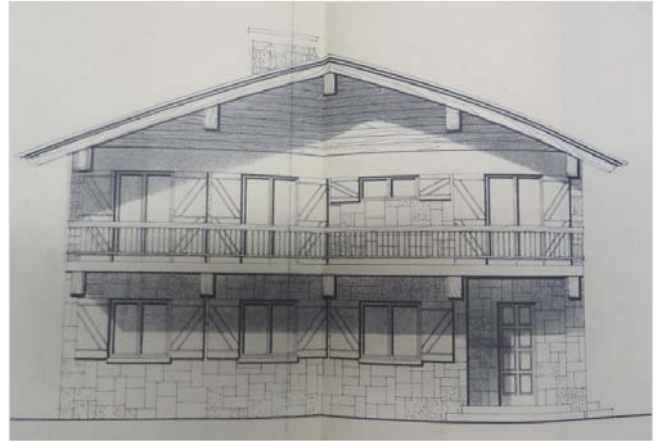

enric llimona raymat a andorra

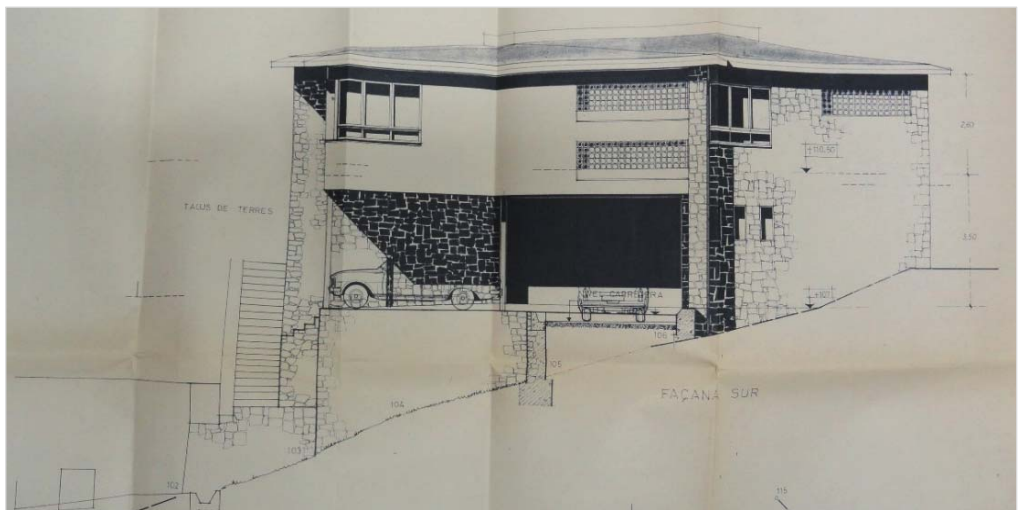
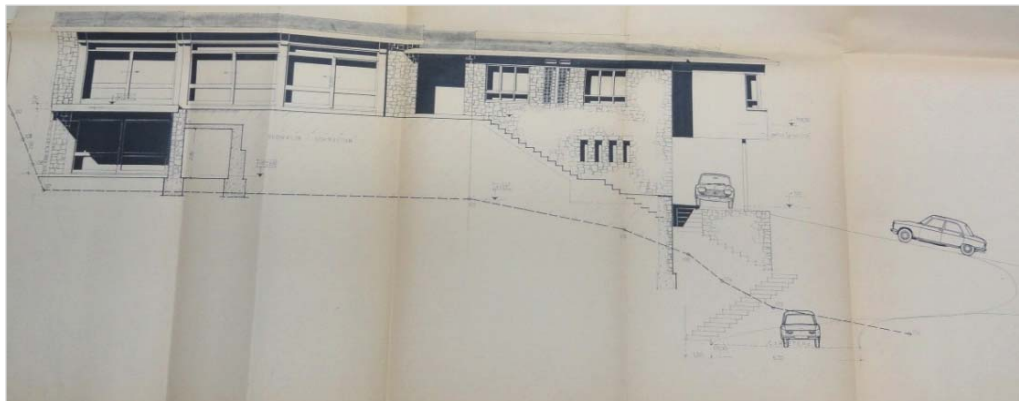
1972. XALET A ENCAMP

El darrer xalet tradicional d'en **Llimona**. Res a veure amb la complexitat volumètrica i compositiva dels seus treballs d'arquitectura contemporània.

1972. XALET A ESCALDES-ENGORDANY

Primer xalet de concepció contemporània de **Llimona** a Andorra on experimenta amb el desenvolupament horitzontal de la planta i s'intueix la voluntat de marcar dues parts a través d'una interrupció en la coberta.

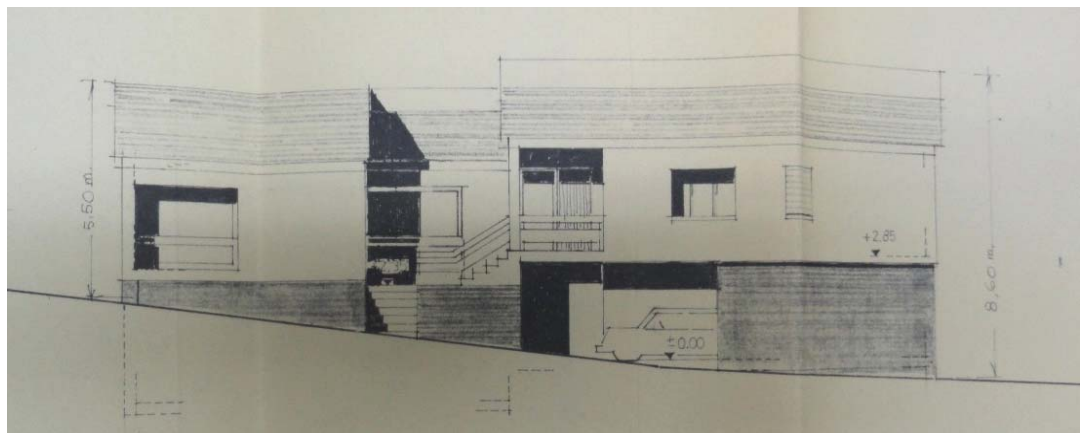

enric llimona raymat a andorra

1973. XALET A LA CARRETERA DELS VILARS A ESCALDES-ENGORDANY

En aquest projecte **Llimona** continua amb el format longitudinal i acaba per separar la vivenda en dues parts perfectament visibles. Aquest model serà el que farà servir pe les següents propostes de xalets.

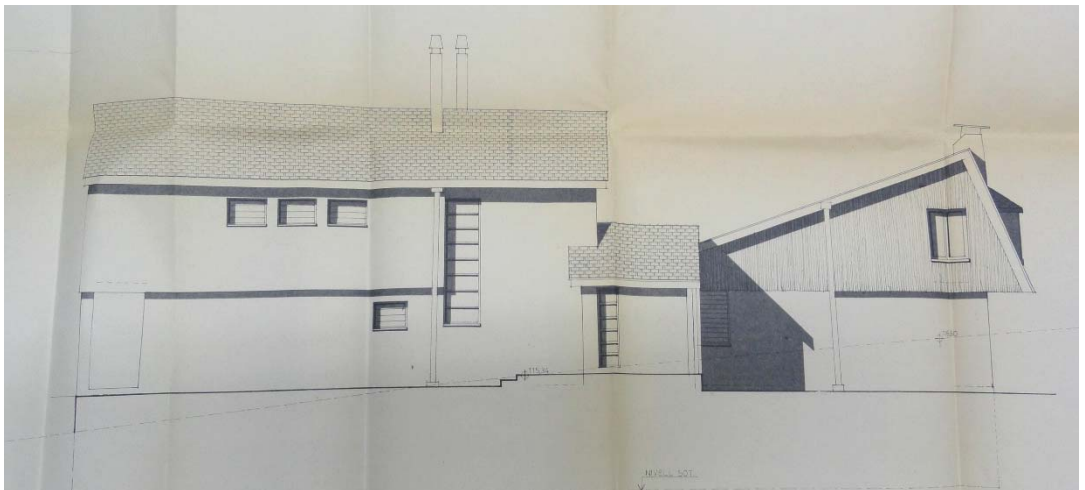
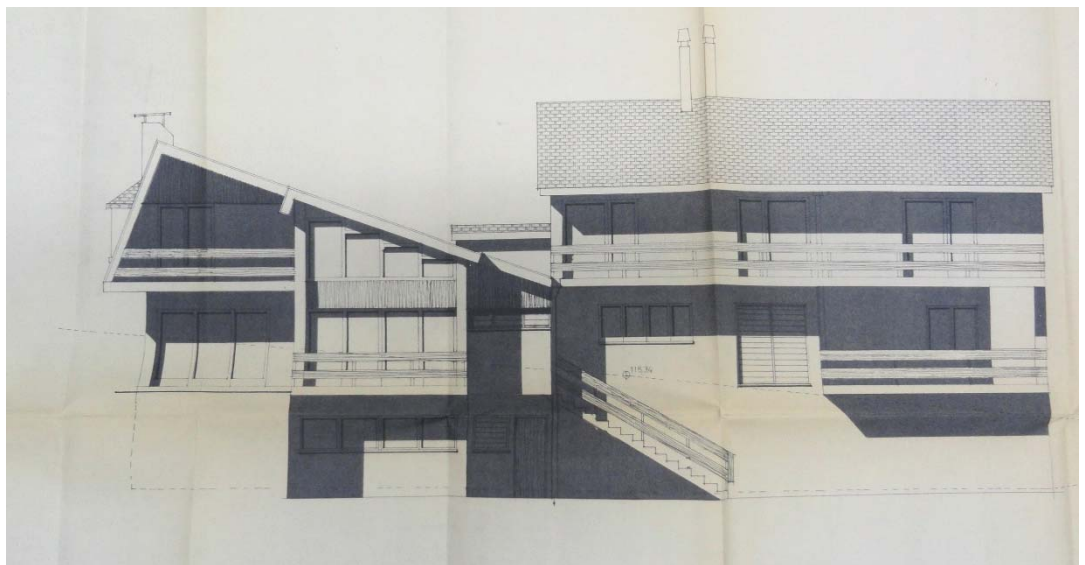

enric llimona raymat a andorra

1975. XALET EN LA URBANITZACIÓ LES COSTES eSCALDES-ENGORDANY

En aquest projecte la partició en dos volums de l'habitatge es porta al límit al girar totalment la teulada d'una part respecte a l'altra, donant la impressió que es tracta de dos xalets diferents.

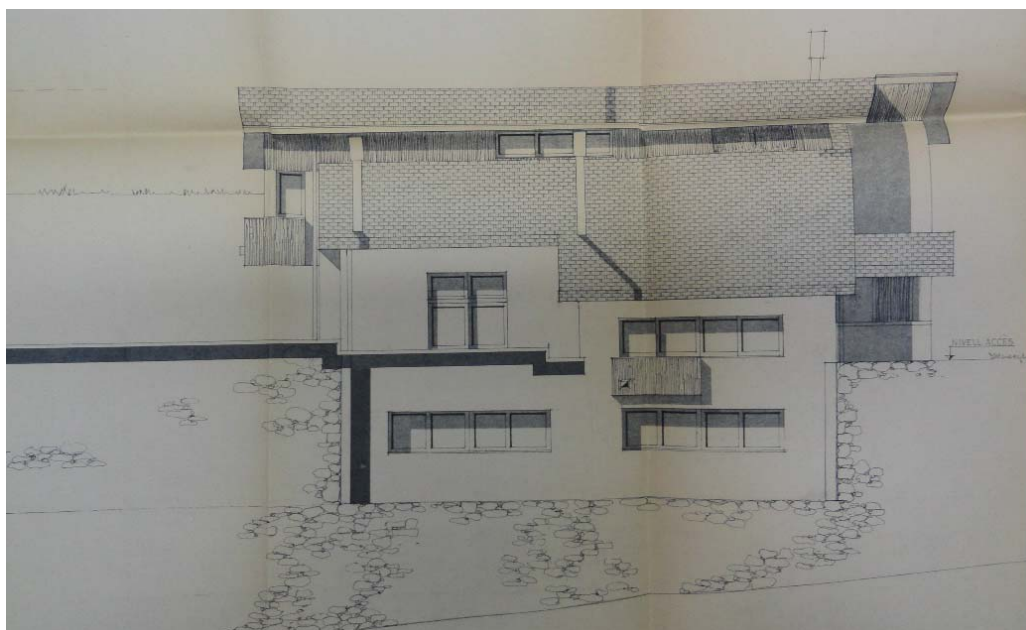
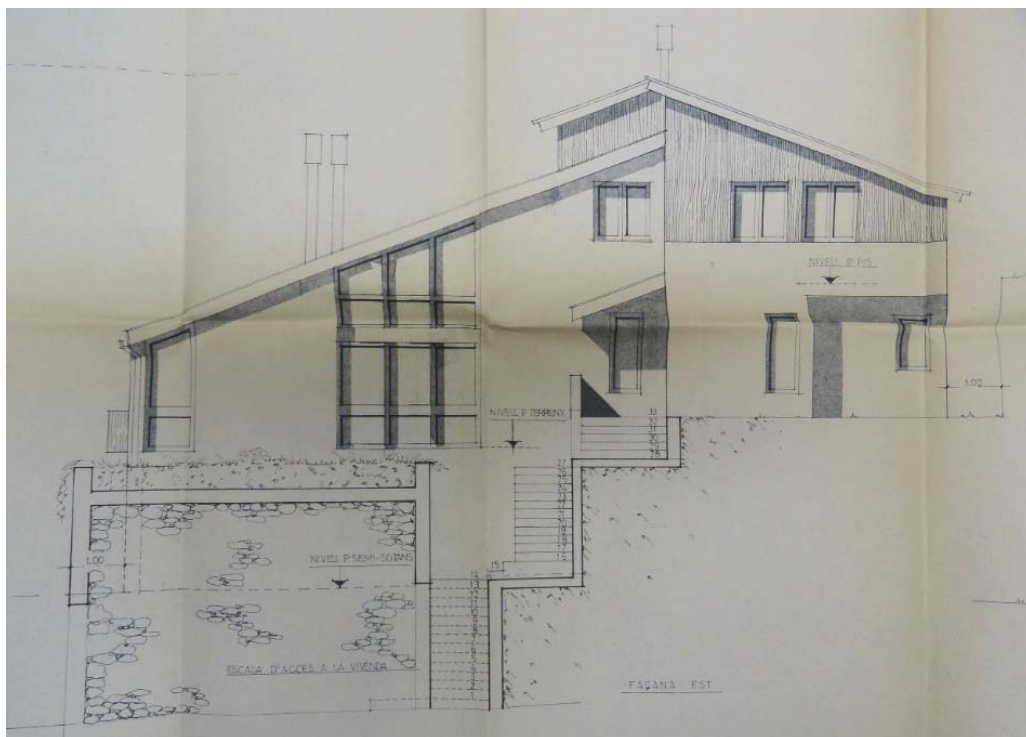

enric llimona raymat a andorra

1975. XALET A LA CARRETERA DEL VILARS A ESCALDES-ENGORDANY

L'únic xalet unitari de tota la sèrie dels bastits sota paràmetres contemporanis. Això no treu que experimenti amb la descomposició de la teulada amb diferents plans.

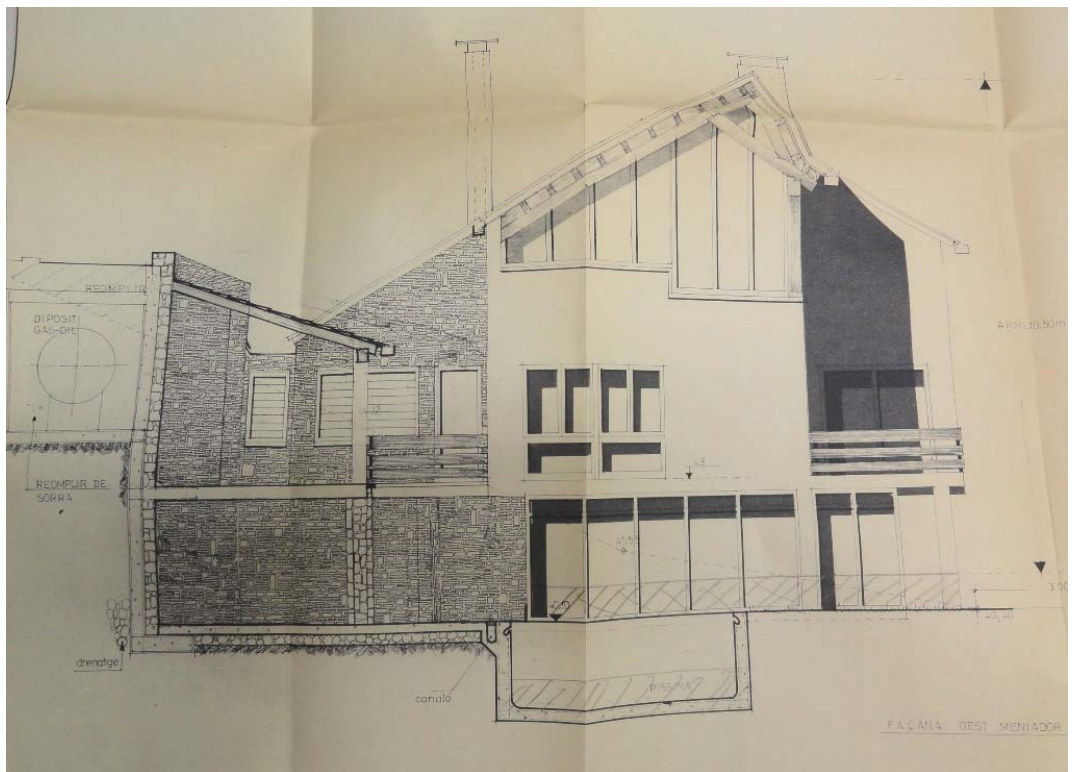
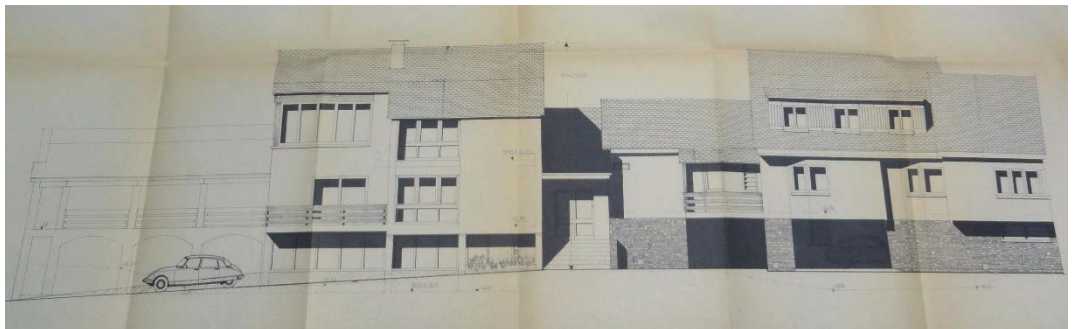

enric llimona raymat a andorra

1976. XALET A LA URBANITZACIÓ CAN DIUMENGE D'ESCALDES-ENGORDANY

Llimona torna al model de volums marcats per la definició d'un xalet. En aquest cas, es multipliquen els cossos alhora que juga amb diferents vessants de coberta.

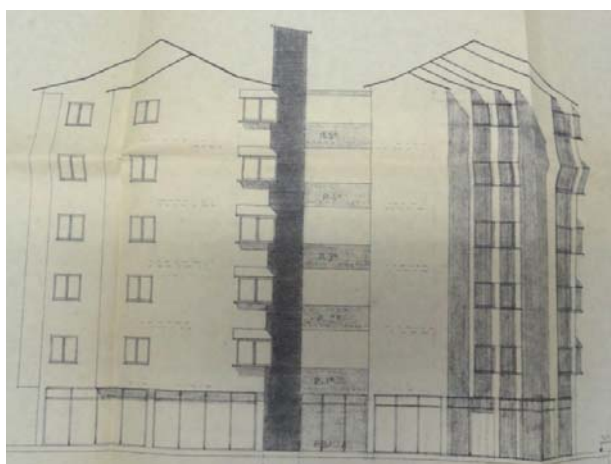

enric llimona raymat a andorra

1979. CONJUNT RESIDENCIAL A LA CARRETERA GENERAL NÚM.2 D'ENCAMP

A l'avinguda de la Barta d'Encamp, **Llimona** va projectar un conjunt residencial de diversos edificis dels quals només es va bastir el primer. El situat proper a Escaldes-Engordany.

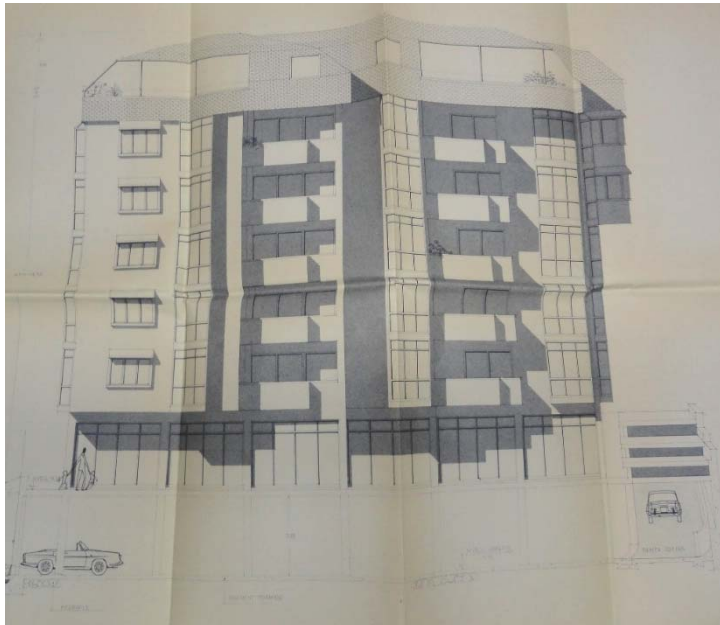

enric llimona raymat a andorra

1980. EDIFICI DE VIVENDES AL PARC DE LA MOLA D'ESCALDES-ENGORDANY

El darrer projecte plurifamiliar va ser aquest conjunt de tres edificis en la zona del **Prat de la Mola** on el primer, més a nord, fa façana al carrer **Josep Viladomant** i, el darrer, més al sud, al **Valira d'Orient**. S'empra el revestiment de pedra de petit format quasi sense junta i elements de pedra artificial combinació que servirà de model per altres construccions posteriors.

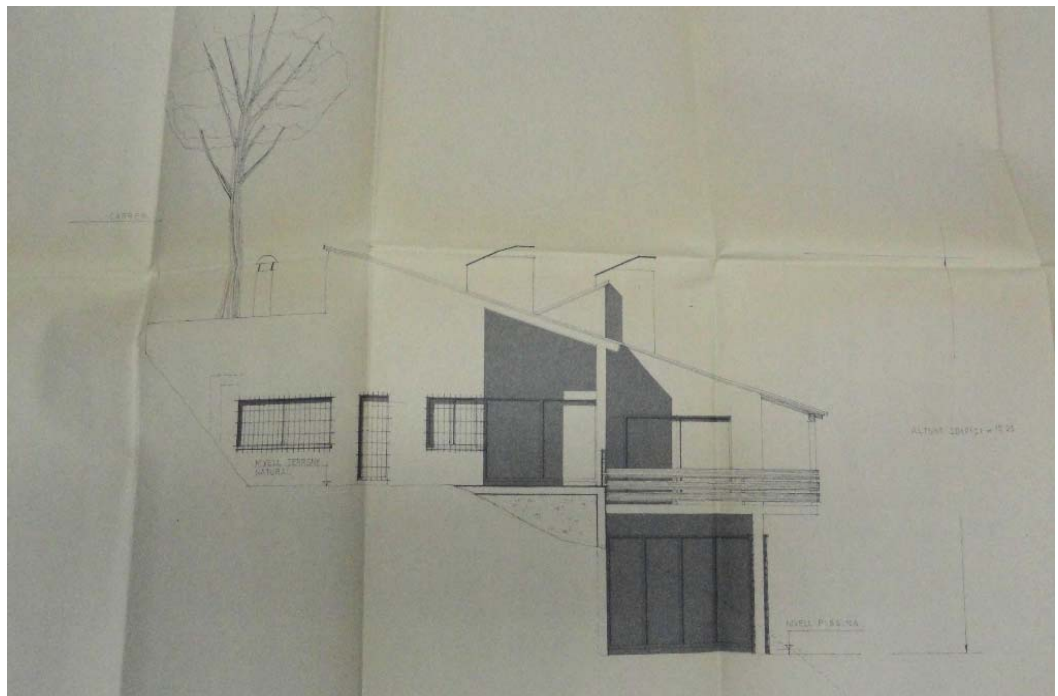
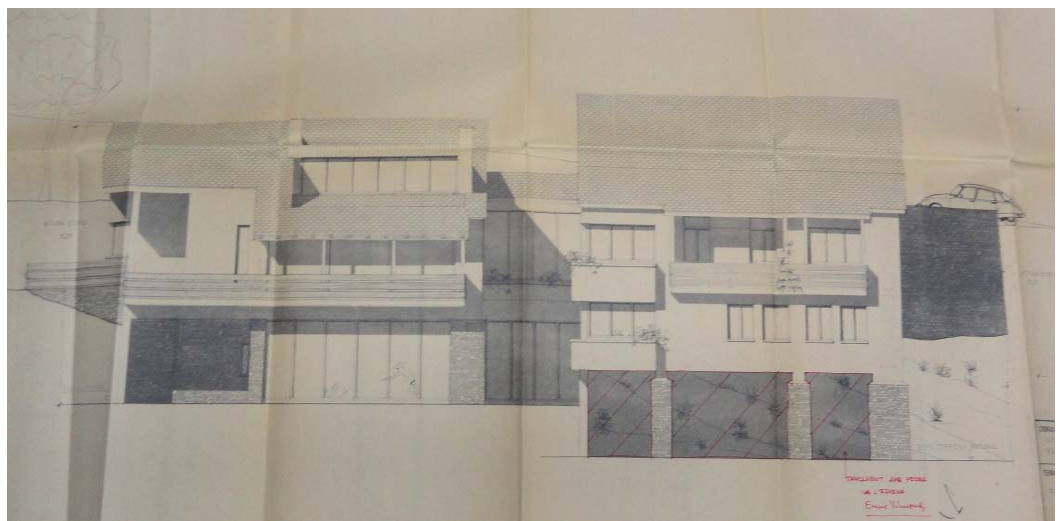

enric llimona raymat a andorra

1981. XALET A LA URBANITZACIÓ CAN DIUMENGE D'ESCALDES-ENGORDANY

De nou **Llimona** juga amb dos cossos units per un tercer que marca l'entrada en el projecte d'un xalet. En aquest cas accentua l'expressivitat de les cobertes a través d'un sol aiguavés de diferents llargades.

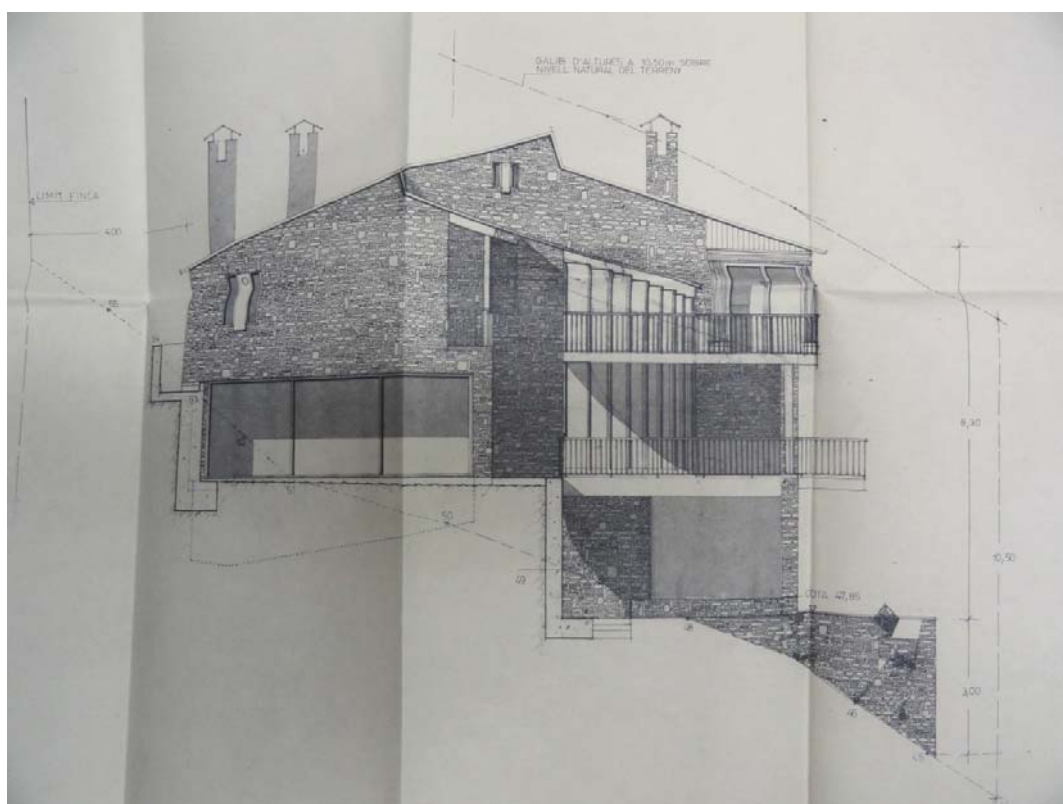

enric llimona raymat a andorra

1987. XALET ALS VILARS ESCALES-ENGORDANY

Darrer xalet a Andorra d'en **Llimona**. Aquest cop és un edifici compacte, tot i el joc d'entrats i sortints volumètrics. A nivell de coberta també treballa les línies trencades.

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T. +376 869 558 . www.enricdillme.com

Av. Fiter i Rossell 109 . local 2
AD700 Escaldes-Engordany . Andorra

Escrit a Escàs, La Massana el dia 13 de juliol (sant Enric) del 2021.